

CISG-online 6766

Jurisdiction	Czech Republic
Tribunal	Nejvyšší soud České republiky (Supreme Court of the Czech Republic)
Date of the decision	29 September 2022
Case no./docket no.	23 Cdo 1062/2021
Case name	<i>KT MOTORSPORT spol. s r.o. v. Garage Vandecasteele NV</i>

Nejvyšší soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Zdeňka Dese a soudců JUDr. Ing. Pavla Horáka, Ph.D., a JUDr. Kateřiny Hornochové ve věci žalobkyně **KT MOTORSPORT spol. s r.o.**, se sídlem v Brně, Staré Brno, Křížová 939/12, PSČ 603 00, IČO 60719729, zastoupené JUDr. Milanem Kyjovským, advokátem, se sídlem v Brně, Jaselská 202/19, PSČ 602 00, proti žalované **GARAGE VANDECASTEELE N.V.**, se sídlem Kuurnsesteenweg 107–109, 8500 Kortrijk, Belgické království, zastoupené JUDr. Martinem Šenkýřem, advokátem, se sídlem v Praze 6, Na viničních horách 1834/24, PSČ 160 00, o zaplacení částky 14 510 EUR, vedené u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 34 EVC 2/2016, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 10.11.2020, č. j. 74 Co 152/2018-290, takto:

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 10.11.2020, č. j. 74 Co 152/2018-290, **se** ve výročních pod body II, III a V **zrušuje** a věc **se** v tomto rozsahu **vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

[1]

Městský soud v Brně rozsudkem ze dne 29.5.2018, č. j. 34 EVC 2/2016-200, uložil žalované, aby zaplatila žalobkyni částku 10 730 EUR (výrok pod bodem I), zamítl žalobu co do částky 3 780 EUR (výrok pod bodem II) a rozhodl o náhradě nákladů řízení mezi účastníky (výrok pod bodem III). Doplnujícím usnesením ze dne 27.6.2018, č. j. 34 EVC 2/2016-204, pak soud prvního stupně dále rozhodl o tom, že Česká republika – Městský soud v Brně, nemá právo na náhradu nákladů řízení, jelikož stát nemá právo na náhradu tlumočného, neboť účastníci mají právo jednat před soudem ve své mateřštině a soud je povinen zajistit jim stejné možnosti k uplatnění jejich práv. S tímto ustanovením by pak bylo v rozporu ukládat povinnost k náhradě nákladů řízení spojených s tím, že účastník, zde žalovaná, realizuje právo jednat před soudem ve své mateřštině.

[2]

Žalobkyně svůj návrh odůvodnila tím, že coby kupující dne 16.2.2010 s žalovanou coby prodávající uzavřela kupní smlouvu na koupi vozidla zn. Peugeot 807 (dále jen «vozidlo») za

1

2

cenu 3 510 EUR. Vozidlo mělo větší množství vad, žalobkyně proto od kupní smlouvy dne 9.4.2010 odstoupila. Rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 17.6.2015, č. j. 39 EVC 8/2012-116, bylo žalované uloženo, aby žalobkyni vrátila kupní cenu automobilu, neboť žalovaná od kupní smlouvy odstoupila důvodně; žalovaná žalobkyni kupní cenu vozidla vrátila. Předmětné vozidlo si žalovaná ovšem přes výzvy žalobkyně nepřevzala, přičemž žalobkyni vznikají náklady na skladné a parkovné vozidla ve výši 5 EUR denně, které za dobu od 10.4.2010 do 20.3.2018 činí požadovaných 14 510 EUR. Žalobkyně vozidlo opatruje, přiměřeným způsobem jej skladuje. Jelikož nejde o její věc, když kupní smlouva byla zrušena odstoupením, leč o věc ve vlastnictví žalované, nemůže vozidlo jen tak někde zanechat či opustit.

[3]

Soud prvního stupně shledal v projednávané věci existenci cizího prvku, jenž je dán tím, že žalovaná je právnickou osobou se sídlem na území Belgie. Pravomoc českých soudů se odvíjí od článku 7 odst. 2 nařízení evropského parlamentu a rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. S ohledem na znění článku 10 odst. 1 nařízení evropského parlamentu a rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II) pak soud na řešenou věc aplikoval české právo, neboť právní vztah založený kupní smlouvou na předmětné vozidlo, od které žalobce odstoupil, se řídil českým právem (jak dovodil soud ve věci sp. zn. 39 EVC 8/2012); pokud by se hmotné právo mělo určovat podle článku 10 odst. 3 citovaného nařízení, pak k bezdůvodnému obohacení došlo na území České republiky, neboť zde bylo a je umístěno předmětné vozidlo.

[4]

Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že žalobkyně coby kupující s žalovanou coby prodávající uzavřely dne 16.2.2010 smlouvu o koupi vozidla prostřednictvím internetové aukce za cenu 3 510 EUR, kterou žalobkyně žalované dne 22.2.2010 uhradila. Žalobkyně vozidlo následně převzala. Zjistila ovšem, že je poškozeno více, než jak žalovaná v inzerátu uváděla, proto od kupní smlouvy pro vady věci připsal ze dne 2.4.2010, který byl žalované doručen dne 9.4.2010, odstoupila. Z rozsudku Městského soudu v Brně ze dne 17.6.2015, č. j. 39 EVC 8/2012-116, soud dále zjistil, že žalovaná byla zavázána k vrácení kupní ceny ve výši 3 510 EUR žalobkyni. Tuto částku pak žalovaná následně uhradila. Předmětné vozidlo žalobkyně uskladnila v době od 10.4.2010 do 28.2.2015 v nebytovém prostoru v budově č. p. 404 na pozemku p. č. 1136 v k. ú. Modřice. Tento prostor žalobkyně užívala na základě smlouvy o nájmu nebytových prostor uzavřené mezi společnostmi CIMOD, s.r.o., jako pronajímatelem, a žalobkyní coby nájemcem, s tím, že měsíční nájemné činilo 4 312 Kč (k tomu navíc paušální poplatek za související služby 931,39 Kč bez DPH a 600 Kč bez DPH). Za účelem skladování předmětného vozidla žalobkyně dále uzavřela smlouvu o podnájmu nebytových prostor ze dne 20.10.2014 a smlouvu o úschově věci ze dne 1.3.2015, a to na dobu od 1.3.2015 doposud. Cena za uschování předmětného vozidla byla ve smlouvě o úschově sjednána v částce 4 000 Kč za měsíc. Žalobkyně vyzvala žalovanou připsal ze dne 17.12.2015 k úhradě částky za uskladnění předmětného vozidla.

3

4

[5]

Soud prvního stupně dále zjistil, že obvyklá cena za parkování či úschovu vozidla ve městě Brně za dobu od 4/2010 do 3/2018 dosahovala či přesahovala částku 5 EUR denně, tj. podle kurzu k 1.5.2018 (1 euro za 25,54 Kč) částku 127,70 Kč, když cena parkovného obsahuje v těchto prostorách nejméně 10 Kč za hodinu, tj. 240 Kč za den. Strany sporu pak spolu žádnou dohodu o úschově či skladování předmětného vozidla (po odstoupení od smlouvy) neuzavřely.

5

[6]

Soud prvního stupně věc právně posoudil podle úpravy účinné do 31.12.2013, neboť k uzavření kupní smlouvy došlo v roce 2010. Došlo-li dnem 10.4.2010 k účinnému odstoupení od smlouvy, vznikla účastníkům zrušené smlouvy povinnost navzájem si vydat poskytnutá plnění podle § 351 odst. 2 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále také jen «obch. zák.»), a též podle § 457 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen «obč. zák.»). Žalované tedy vznikla povinnost vrátit kupní cenu a žalobkyni vznikla povinnost žalované vrátit předmětné vozidlo. Plnění, které účastník smlouvy, od které bylo odstoupeno, obdržel, má povahu bezdůvodného obohacení, jak vyplývá z § 451 odst. 2 obč. zák., konkrétně tedy jde o majetkový prospěch získaný plněním na základě právního důvodu, jenž odpadl. Žalobkyně má jako osoba vydávající předmětné vozidlo právo na úhradu nákladů, které na předmět bezdůvodného obohacení vynaložila. Musí jít o náklady nezbytně spojené s řádnou péčí o takovou věc, náklady nezbytné pro uchování či údržbu věci (§ 458 odst. 3 obč. zák.). Za tento druh nákladů pak soud prvního stupně považoval i částky vynaložené na parkování (skladování či uschování) předmětného vozidla, které si u něj žalovaná nevyzvedla. Pokud jde tedy o vydání kupní ceny, byla žalovaná dlužníkem, žalobkyně věřitelem. Pokud jde o vydání vozidla, je dlužníkem žalobkyně a věřitelem naopak žalovaná. Jelikož bezdůvodné obohacení nemá zde speciální úpravu, použijí se obecná ustanovení o plnění závazku (§ 324 až 343 obch. zák., resp. § 559 až 569 obč. zák.). Podle § 336 obch. zák. a shodně též podle § 567 odst. 1 obč. zák. plní se (nepeněžitý) dluh v sídle dlužníka, tj. v sídle žalobkyně (městě Brně). Pokud si zde žalovaná vozidlo (ať již je jeho technický stav jakýkoliv) nevyzvedla, je nutno tuto skutečnost přičítat výlučně k tíži žalované, neboť ta je jako věřitel v prodlení. Žalobkyni, pokud vozidlo výše uvedeným způsobem (coby osoba povinná k jeho vydání) opatrovala, vznikl nárok na náhradu těchto nákladů za celou dobu opatrování.

6

[7]

Soud prvního stupně tak žalobkyni nárok na náhradu těchto nákladů přiznal, nicméně jen za dobu od 5.5.2012 do 20.3.2018 v částce 10 730 EUR, neboť nárok žalobkyně za dobu předchozí, tedy od 10.4.2010 do 4.5.2012 v částce 3 780 EUR, byl promlčen (§ 397 obch. zák.). Námitku promlčení vznesenou žalovanou neshledal soud prvního stupně za uplatněnou v rozporu s dobrými mravy či zásadami poctivého obchodního styku, když žalovaná nijak neutvrzovala žalobkyni, že snad tento dluh splní, ani ji žádným úskokem nepřiměla k tomu, aby žalobu podávala až dne 5.5.2016. V uvedeném rozsahu tedy soud prvního stupně žalobě nevyhověl.

7

[8]

K odvolání žalované Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 10.11.2020, č. j. 74 Co 152/2018-290, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v části odvoláním napadeného výroku pod bodem I, ve které byla žalované uložena povinnost zaplatit žalobkyni částku 5 246,18 EUR

8

(výrok pod bodem I), změnil rozsudek soudu prvního stupně ve zbývající části výroku pod bodem I tak, že žaloba o zaplacení částky 5 483,82 EUR se zamítá (výrok pod bodem II), rozhodl o náhradě nákladů řízení mezi účastníky před soudem prvního stupně (výrok pod bodem III), potvrdil usnesení soudu prvního stupně ze dne 27.6.2018, č. j. 34 EVC 2/2016-204 (výrok pod bodem IV), a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení mezi účastníky (výrok pod bodem V).

[9]

Odvolací soud předně vyslovil, že na vztah účastníků nepochybně dopadá Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží vyhlášená pod č. 160/1991 Sb. (dále jen «Úmluva»), jejímiž smluvními stranami je Česká republika i Belgie, ve kterých mají účastníci sporu svá sídla (srov. článek 1 odst. 1 Úmluvy).

9

[10]

Podle článku 81 odst. 2 Úmluvy strana, která splnila smlouvu zcela nebo zčásti, může požadovat zpět od druhé strany to, co podle smlouvy dodala nebo zaplatila. Jsou-li obě strany povinny vrátit plnění, musí tak učinit současně. Uvedené ustanovení Úmluvy nestanoví místo, ve kterém má prodávající poskytnuté plnění vrátit. Tuto mezeru je tak třeba vyplnit národním právem, přičemž stejně tak je třeba postupovat v případě předmětných nákladů na opatrování věci při odstoupení od smlouvy.

10

[11]

Rozhodné právo pro souzenou věc stanoví nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy. Podle článku 4 bod 3 nařízení Řím I pro případ, že je ze všech okolností případu zřejmé, že je smlouva zjevně úžeji spojena s jinou zemí, než je země uvedená v odstavcích 1 nebo 2, použije se právo této jiné země. S ohledem na skutečnost, že kupní smlouva byla uzavřena u českého aukčního internetového portálu, přičemž vztahy mezi provozovatelem portálu a účastníky se řídí českým právem (jak odvolací soud zjistil po zopakování dokazování), shledal odvolací soud přímou souvislost s Českou republikou ve smyslu ustanovení článku 4 bodu 3 nařízení Řím I a na věc proto aplikoval české právo.

11

[12]

Odstoupením od kupní smlouvy vznikla účastníkům ve smyslu článku 81 Úmluvy povinnost vrátit si vzájemně poskytnutá plnění, a to současně. Tato úprava odpovídá ustanovení § 457 obč. zák., podle kterého je-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal. Jedná se o synallagmatický závazek, přičemž plnění jsou vzájemně podmíněná. Za synallagmatické závazky jsou přitom označovány ty dvoustranné závazky, v nichž plnění obou stran je na sebe vzájemně vázáno (povinnost plnit je podmíněna současným protiplněním). Jde tedy nejen o vzájemnost práv a povinností, ale i o vzájemnou podmíněnost plnění (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.4.2008, sp. zn. 33 Odo 848/2006).

12

[13]

V řízení bylo zjištěno, že žalovaný, poté co žalobce od smlouvy odstoupil, nevrátil dobrovolně kupní cenu automobilu. Žalobce se této musel domáhat v soudním řízení vedeném u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 39 EVC 8/2012, přičemž povinnost k jejímu navrácení byla žalovanému uložena rozsudkem ze dne 17.6.2015, č. j. 39 EVC 8/2012-116. Odvolací soud se dále ztotožnil se skutkovým zjištěním učiněným soudem prvního stupně ohledně umístění předmětného vozidla v žalobkyní označených pronajatých prostorech. Po zopakování dokazování odstoupením od smlouvy ze dne 2.4.2010 a přípisem ze dne 15.10.2010, pak dále odvolací soud uvedl, že z těchto listin plyne, že žalobkyně od prvopočátku požadovala po žalované úhradu nákladů spojených se skladováním vozidla.

13

[14]

Odvolací soud však nepřítakal závěru soudu prvního stupně, že žalobkyně byla ve smyslu ustanovení § 336 obch. zák. povinna vrátit vozidlo v jejím sídle v Brně. Z ustanovení § 351 odst. 2 obch. zák. totiž jednoznačně plyne, že místem pro splnění povinnosti vrátit předmětný automobil bylo sídlo žalované. Obchodní zákoník pro takový případ počítá s náhradou nákladů s tím spojených. Ustanovení § 351 odst. 2 obch. zák. je pro práva a povinnosti stran vyplývající z odstoupení od smlouvy ve vztahu k ustanovení § 336 obch. zák. zjevně ustanovením speciálním. Ustanovení § 336 obch. zák. se proto na daný případ neužije. Po vrácení kupní ceny již tedy nelze považovat za účelně vynaložené náklady na skladování vozu, ale pouze na jeho vrácení.

14

[15]

Odvolací soud dále poukázal na to, že podle § 458 odst. 3 obč. zák. má žalobkyně nárok pouze na náhradu skutečně vzniklých nákladů, podkladem pro vyhovující rozhodnutí tak nemůže být úvaha, že částka § 5 EUR odpovídá obvyklé ceně parkování. Odvolací soud proto vyzval žalobkyni k doplnění tvrzení ohledně okamžiku vrácení kupní ceny a konkrétních nákladů, které skutečně vynaložila v souvislosti se skladováním vozidla.

15

[16]

Po doplnění dokazování odvolací soud uzavřel, že nárok žalobkyně shledává důvodným pouze v rozsahu nákladů vzniklých do 30.11.2015, kdy došlo k vrácení kupní ceny ze strany žalované. Po uvedeném datu (poté, co obdržela žalobkyně vrácenou kupní cenu) tížila žalobkyni povinnost vydat žalované předmětný automobil a za účelně vynaložené náklady spojené s plněním této povinnosti by bylo možné podle odvolacího soudu považovat pouze náklady spojené s jeho přepravou k žalobci. Žalobkyní skutečně vynaložené náklady na opatrování do tohoto časového okamžiku odvolací soud vypočetl v částce 5 246,18 EUR, v tomto rozsahu tak odvolací soud žalobě vyhověl. Zbývající část nároku tvořící předmět odvolacího řízení, tj. částka 5 483,82 EUR, již přesahovala žalobkyní skutečně vynaložené náklady, proto žalobu v tomto rozsahu odvolací soud neshledal důvodnou.

16

II. Dovolání a vyjádření k němu

[17]

Proti rozsudku odvolacího soudu v rozsahu zamítavého výroku pod bodem II a nákladových výroků pod body III a V podala žalobkyně (dále též «dovolatelka») dovolání s tím, že je

17

považuje za přípustné podle ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen «o. s. ř.»), neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky dosud v rozhodovací praxi dovolacího soudu neřešené. Současně se pak podle dovolatelky odvolací soud při řešení předmětné otázky zčásti odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu.

[18]

Dovolatelka konkrétně předestírá otázku vztahu ustanovení § 351 odst. 2 obch. zák. k ustanovení § 336 obch. zák. v návaznosti na stanovení místa plnění pro splnění povinnosti kupujícího vrátit předmět koupě po odstoupení od smlouvy ze strany kupujícího, resp. otázku, jaká jsou pravidla pro stanovení místa plnění závazku (vrácení předmětu koupě) po odstoupení od smlouvy a zda se na tuto situaci aplikuje § 336 och. zák. či nikoliv.

18

[19]

Dovolatelka uplatňuje dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci podle ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř. Namítá, že odvolací soud měl přiznat náhradu nákladů vynaložených na skladování vozidla i za období od 1. 12. 2015, tj. po vrácení kupní ceny automobilu žalovanou. Odvolacím soudem aplikované pravidlo v § 351 odst. 2 obch. zák. podle názoru dovolatelky neurčuje místo plnění v případě odstoupení od smlouvy, jeho výkladem nelze dospět k tomu, že by odstupující stranu tížila povinnost vrátit poskytnuté plnění v místě sídla druhé strany, tj. věřitele. Jedná se o ustanovení zakládající nový závazek stran, jedné z nich ukládá povinnost k vrácení obdrženého plnění, druhé pak obdržené plnění převzít. Na tento nový závazek však je třeba aplikovat obecná ustanovení obchodního zákoníku, tedy i ustanovení § 336 obch. zák. Tato ustanovení tedy nejsou ve vztahu speciality a subsidiarity, jak tvrdí odvolací soud, nýbrž ustanovení upravující odlišné otázky. Uplatní se tak vedle sebe. Za místo plnění předmětné povinnosti žalobkyně je tak třeba určit sídlo žalobkyně, jako ostatně učinil i soud prvního stupně.

19

[20]

Dovolatelka v této souvislosti odkazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13.3.2012, sp. zn. 32 Cdo 143/2012. Zde sice Nejvyšší soud řešil otázky odlišné, nicméně se z tohoto rozhodnutí podle dovolatelky podává, že závazky nově vzniklé po odstoupení od smlouvy mají charakter synallagmatických závazků s režimem podle obecných ustanovení obchodního zákoníku. Žalovaná tedy měla povinnost převzít předmětné vozidlo v místě sídla žalobkyně, a to již ode dne doručení odstoupení od smlouvy. Žalovaná je však stále v prodlení se splněním své povinnosti převzít vozidlo, přičemž tuto skutečnost nelze podle dovolatelky přičíst k její tíži. Závěr odvolacího soudu o tom, že žalobkyni náleží náhrada skladného pouze za období do 30.11.2015 tak neobstojí.

20

[21]

Žalobkyně navrhla, aby dovolací soud napadené rozhodnutí odvolacího soudu změnil tak, že potvrdí rozhodnutí soudu prvního stupně, případně aby napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

21

[22] 22
K dovolání žalobkyně se vyjádřila žalovaná, přičemž navrhla, aby bylo odmítnuto, případně zamítnuto.

III. Přípustnost dovolání

[23] 23
Nejvyšší soud (jako soud dovolací podle § 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou a řádně zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř., zkoumal, zda dovolání obsahuje zákonné obligatorní náležitosti a zda je přípustné.

[24] 24
Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

[25] 25
Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

[26] 26
Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. lze rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumat jen z důvodu vymezeného v dovolání.

[27] 27
Nejvyšší soud shledal dovolání přípustným pro řešení otázky, jaká pravidla se uplatní pro stanovení místa plnění v případě závazku vrátit předmět koupě po odstoupení od smlouvy podle čl. 81 odst. 2 Úmluvy, neboť jde o otázku dosud v rozhodovací praxi dovolacího soudu neřešenou. Dovolatelka ve své argumentaci prosazuje aplikaci § 336 obch. zák. pro určení místa plnění předmětného závazku, dále rovněž předkládá vlastní názor ohledně vztahu ustanovení § 351 odst. 2 a § 336 obch. zák. Primárně je však třeba posoudit, zdali obchodní zákoník je právní normou dopadající na projednávanou věc.

IV. Důvodnost dovolání a právní úvahy dovolacího soudu

[28] 28
Dovolání je důvodné, neboť rozhodnutí odvolacího soudu spočívá při řešení této otázky na nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.).

[29] 29
Právní posouzení věci je činnost soudu spočívající v podřazení zjištěného skutkového stavu pod hypotézu (skutkovou podstatu) vyhledané právní normy, jež vede k učinění závěru, zda a komu soud právo či povinnost přizná, či nikoliv.

[30]

Nesprávným právním posouzením věci je obecně omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav (skutková zjištění), tj. jestliže věc posoudil podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

30

Rozhodná právní úprava

[31]

Pro určení rozhodné právní úpravy je třeba vycházet z toho – jak ostatně učinil i odvolací soud, že v dotčeném případě je Vídeňská úmluva přímou právní normou podle článku 1 odst. 1 písm. a) Vídeňské úmluvy, neboť se použije pro kupní smlouvy stran, které mají místa podnikání v různých smluvních státech, byla-li tato skutečnost předvídatelná podle článku 1 odst. 2 Vídeňské úmluvy.

31

[32]

Nejvyšší soud v této souvislosti doplňuje, že jsou mu známy názory odborné literatury podřazující případy internetových aukcí pod aplikační výjimku z působnosti Vídeňské úmluvy ve smyslu jejího článku 2 písm. b). V této otázce se však ztotožňuje s názorem opačným, který předkládá jak část tuzemské literatury [srov. *Malacka, M.* Komentář k čl. 2. In: *Malacka, M., Halla, S., Hrnčířiková, M.* CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží). Komentář. Praha: Leges, 2021, s. 86], tak literatury zahraniční [*Spohnheimer, F.* In: *Kröll, S., Loukas, A., Mistelis, Perales Viscasillas, P.* UN Convention On Contracts for the International Sale of Goods (CISG): A Commentary. Second edition. München: C.H. Beck, 2018, s. 48–49]. Nejvyšší soud v této souvislosti pro stručnost odkazuje na výše citovaná díla a argumentaci zde obsaženou.

32

[33]

Podle článku 4 Úmluvy tato Úmluva upravuje pouze uzavírání smlouvy o koupi a práva a povinnosti prodávajícího a kupujícího vznikající z takové smlouvy. Pokud něco jiného není výslovně stanoveno v této Úmluvě, nedotýká se zejména platnosti smlouvy nebo kteréhokoli jejího ustanovení nebo jakékoli zvyklosti (písm. a/); účinku, který může mít smlouva na vlastnické právo k prodávanému zboží (písm. b/).

33

[34]

Podle článku 7 Úmluvy se při jejím výkladu přihlédne k její mezinárodní povaze a k potřebě podporovat jednotnost při jejím použití a dodržování dobré víry v mezinárodním obchodu (odst. 1). Otázky spadající do předmětu úpravy této Úmluvy, které v ní nejsou výslovně řešeny, se řeší podle obecných zásad, na nichž Úmluva spočívá, nebo jestliže takové zásady chybějí, podle ustanovení právního řádu rozhodného podle ustanovení mezinárodního práva soukromého (odst. 2).

34

[35]

Podle článku 31 Úmluvy není-li prodávající povinen dodat zboží v určitém jiném místě, jeho povinnost dodat zboží spočívá v předání zboží prvním dopravci k přepravě pro kupujícího, jestliže smlouva o koupi zahrnuje přepravu zboží (písm. a/); u zboží, jež je ve smlouvě určeno jednotlivě nebo sice podle druhu, avšak má být dodáno z určitého skladu nebo vyrobeno nebo

35

zhotoveno, a strany věděly v době uzavření smlouvy, že zboží se nachází nebo má být vyrobeno nebo zhotoveno v určitém místě, v umožnění kupujícímu nakládat zbožím v tomto místě, jestliže se na ně nevztahuje ustanovení písmena a/ (písm. b/); v ostatních případech v umožnění kupujícímu nakládat zbožím v místě, kde má prodávající své místo podnikání v době uzavření smlouvy (písm. c/).

[36]

Podle článku 57 odst. 1 Úmluvy jestliže kupující nepřevzal povinnost zaplatit kupní cenu v určitém jiném místě, je povinen ji prodávajícímu zaplatit v místě podnikání prodávajícího (písm. a/); nebo jestliže má být cena placena při předání zboží nebo dokladů, v místě tohoto předání (písm. b/).

36

[37]

Podle článku 81 odst. 1 Úmluvy odstoupení od smlouvy způsobuje zánik povinností stran podle smlouvy s výjimkou vzniklého nároku na náhradu škody. Odstoupení se nedotýká ustanovení smlouvy ohledně řešení sporů nebo jiných ustanovení smlouvy upravujících práva a povinnosti stran při odstoupení od smlouvy.

37

[38]

Podle článku 81 odst. 2 Úmluvy strana, která splnila smlouvu buď zcela, nebo zčásti, může požadovat zpět od druhé strany to, co podle smlouvy dodala nebo zaplatila. Jsou-li obě strany povinny vrátit plnění, musí tak učinit současně.

38

K mezerám v Úmluvě a jejich vyplňování

[39]

Odvolač soud vyšel při určení místa plnění předmětného závazku žalobkyně k vrácení vozidla z toho, že článek 81 Úmluvy nestanoví místo, ve kterém má prodávající poskytnuté plnění vrátit. Při řešení této otázky tedy aplikoval ustanovení právního řádu rozhodného podle mezinárodního práva soukromého ve smyslu článku 7 odst. 2 Úmluvy.

39

[40]

V Úmluvě není úprava jednotlivých otázek úplná, existují zde mezery, které je třeba vyplnit. Tyto lze rozlišovat na «vnitřní mezery» a «vnější mezery», přičemž do první uvedené kategorie se řadí otázky, které Úmluva upravuje, ale nenabízí pro ně výslovné odpovědi, do druhé pak otázky, jež jsou Vídeňskou úmluvou výslovně vyloučeny, nebo které nejsou Vídeňskou úmluvou upraveny vůbec (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.1.2019, sp. zn. 23 Cdo 427/2017, jakož i zde citovaná tuzemská literatura; ze zahraniční rozhodovací praxe např. rozhodnutí pod č. 1728 CISG-online, Amtsgericht Sursee, Švýcarsko, ze dne 12.9.2008, dostupné stejně tak jako ostatní rozhodnutí z tohoto zdroje na webu <https://cisg-online.org/home>, jakož i další rozhodnutí shrnutá v Digest of Case Law on the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. New York: United Nations, 2016 (dále jen «DIGEST»), s. 43; ze zahraniční literatury pak srov. například *Perales Viscasillas, P.* In: Kröll, Loukas, Mistelis, Perales Viscasillas, op. cit., s. 116).

40

[41]

41

V tomto ohledu je významný článek 4 Úmluvy, jehož dikce věty první: «tato Úmluva upravuje pouze uzavření smlouvy o koupi a práva a povinnosti prodávajícího a kupujícího vznikající z takové smlouvy», znamená, že všechny otázky, které vznikají na základě autonomní interpretace těchto dvou institutů, jsou výlučně upraveny Úmluvou s následkem, že CISG vytlačuje národní právní řád ve všech případech, v nichž se tato skutková podstata aplikuje na skutkový základ. V tomto ohledu lze úpravu Úmluvy považovat za konečnou a vyčerpávající [srov. *Tichý, L.* CISG (Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 39]. Práva a povinnosti smluvních stran se týkají především vzájemných nároků. Kromě toho jsou dotčeny dodatečně sjednané povinnosti, které vyplývají z kupních smluv, a práva, která vznikají v důsledku porušení smlouvy (srov. *Tichý, op. cit.*, s. 39, jakož i zde citovanou literaturu).

[42]

42

Nástrojem k vyplnění mezer Úmluvy jsou zásady, jež mají v této Úmluvě svůj základ, a to buď tak, že jsou výslovně stanoveny (princip dobré víry), anebo je lze z jejího textu dovodit. Východiskem z nouze, tedy jakýmsi řešením ultima ratio, je použití právního řádu smluvního státu (srov. *Tichý, op. cit.*, s. 59; *Mankowski, P.* In: *Mankowski, P. Commercial Law: Article-by-article Commentary. First edition. Baden-Baden: Nomos, 2019, s. 40*; ze zahraniční judikatury dále srov. například *Macromex Srl. v. Globex International Inc.*, American Arbitration Association, ze dne 23.10.2007, CISG-online 1645).

[43]

43

Jako způsob zaplňování mezer je nepochybně možné použít i analogii (*Tichý, L.*, op. cit., s. 59; *Sąd Najwyższy, Polsko, 11.5.2007, CISG-online n. 1790*), v zahraniční rozhodovací praxi přitom bylo již dříve dovozeno, že analogická aplikace konkrétních ustanovení Úmluvy by měla předcházet řešením opírajícím se o obecné zásady, na nichž je budována Úmluva (srov. již výše citované rozhodnutí *Macromex Srl. v. Globex International Inc.*, American Arbitration Association, ze dne 23.10.2007, CISG-online 1645). Rovněž literatura v této souvislosti uvádí hierarchizaci možných řešení, přičemž v první řadě má být uvažováno o aplikaci konkrétních ustanovení Úmluvy na základě analogie, následně – pokud ani takto nemůže dojít k vyplnění mezery, má být potenciálně přistoupeno k vyplnění mezery podle vnitřních zásad Úmluvy (srov. *Perales Viscasillas, P.* In: *Kröll, Loukas, Mistelis, Perales Viscasillas, op. cit.*, s. 136). Obdobně je zmiňováno, že tam, kde je možné analogicky aplikovat konkrétní ustanovení Úmluvy, může být formulace obecných zásad nadbytečná, případně se poukazuje na to, že k vyplňování mezer na základě obecných zásad je třeba přistoupit až v případě, pokud potenciálně analogicky aplikovatelné ustanovení Úmluvy nenabízí uspokojivé řešení (*Schwenzer, I., Hachem P.* In: *Schlechtriem, P., Schwenger, I. H. Commentary On the UN Convention On the International Sale of Goods (CISG). Fourth edition. Oxford: Oxford University Press, 2016, s. 134*, jakož i literatura zde citovaná v poznámce pod čarou č. 107).

[44]

44

Článek 7 odst. 2 Úmluvy tak s přihlédnutím k výše uvedenému ukládá, aby se řešení hledala nejdříve v rámci samotné Úmluvy (srov. *Nederlands Arbitrage Instituut, 15.10.2002, CISG-online n. 740*). K proklamované potřebě podporovat jednotnost při jejím použití vyjádřenou v čl. 7 odst. 1 Úmluvy, pak zahraniční rozhodovací praxe v minulosti dovodila, že z této potřeby

vyplývá požadavek, aby soud interpretující Úmluvu přihlédl k zahraničním rozhodnutím, v nichž byla aplikována, jakož i k odborným názorům v literatuře (srov. například Audiencia Provincial de Valencia, Španělsko, ze dne 7.6.2003, CLOUT No. 549, dostupné stejně tak jako ostatní rozhodnutí z tohoto zdroje na webu <https://www.uncitral.org/clout/>; či Tribunale di Rimini, Itálie, ze dne 26.11.2002, CLOUT No. 608).

[45]

V návaznosti na výše uvedené je třeba předně poukázat na to, že jde-li o otázku určení místa plnění povinnosti vrátit poskytnuté plnění po odstoupení od smlouvy podle článku 81 odst. 2 Úmluvy, je zřejmé, že tato otázka v Úmluvě není *expressis verbis* řešena, jde však o otázku týkající se práv a povinností stran vznikajících ze smlouvy, resp. vznikajících v důsledku jejího plnění a následného odstoupení od smlouvy. Nejedná se tedy o materii vyloučenou z dotčené úpravy, nýbrž o tzv. «vnitřní mezeru». Tomuto závěru konvenují rovněž názory vyslovené v odborné literatuře či zahraniční rozhodovací praxi (srov. kupříkladu *Gillete, C. P., Walt, S. D. The UN Convention On Contracts for the International Sale of Goods: Theory and Practice. Second edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2016, s. 390; Bridge, M. In: Kröll, Loukas, Mistelis, Perales Viscasillas, op. cit., s. 1099; CISG Advisory Council Opinion No. 9, Consequences of Avoidance of the Contract, Rapporteur: Professor Michael Bridge, 2008, dostupný na: <http://www.cisgac.com/cisgac-opinion-no9/>; Oberster Gerichtshof, ze dne 29.6.1999, CISG-online 483).*

45

[46]

Ve smyslu čl. 7 odst. 2 Úmluvy pak je nutné hledat řešení této otázky v první řadě v Úmluvě samotné.

46

K možným řešením předestřené otázky podle Úmluvy

[47]

V odborné literatuře i zahraniční rozhodovací praxi lze vysledovat několik různých přístupů k řešení předmětné otázky. Prvním z možných řešení je formulované «pravidlo obrácených rolí», které nahlíží na restituční povinnosti jako na pravý opak povinností primárních. Prodávající podle původní kupní smlouvy, kterému má být vráceno zboží, tak je v pozici kupujícího v rámci restituční transakce, naopak kupující podle kupní smlouvy je tím, kdo má obdržet kupní cenu – je tedy nyní v pozici prodávajícího. Podle tohoto pravidla by tedy při odstoupení od smlouvy mělo místo plnění povinností týkajících se vrácení poskytnutého plnění zrcadlově odrážet místo plnění primárních smluvních povinností (srov. Amtsgericht Sursee, Švýcarsko, ze dne 12.9.2008, CISG-online 1728, Oberster Gerichtshof, Rakousko, ze dne 29.6.1999, CISG-online 483; v literatuře pak srov. *Mankowski, P. In: Mankowski, P., op. cit., s. 383, či Fountoulakis, Ch. In: Schlechtriem, P., Schwenger, I. H., op. cit., s. 1179*). K tomuto řešení bylo dospěno jak na základě analogické aplikace článku 31 Úmluvy, tak na základě formulace obecné zásady Úmluvy. Pokud by tedy podle původní smlouvy byl kupující povinen převzít zboží v místě podnikání prodávajícího (článek 31 písm. c/ Úmluvy), je místem plnění povinnosti vrátit zboží místo podnikání kupujícího.

47

[48]

Jiným z nabízených řešení je obecné pravidlo opětovného dodání (vrácení zboží) v místě podnikání kupujícího. Uvedené pravidlo je rovněž obhajováno odkazem na úpravu místa dodání zboží podle článku 31 Úmluvy, přičemž je obdobně poukazováno na postavení kupujícího, na něhož lze nahlížet při procesu vypořádání jako na stranu zpětně prodávající zboží původnímu prodávajícímu. Úprava místa dodání zboží při absenci jiné dohody stran podle Úmluvy přitom inklinuje k dodání v místě podnikání prodávajícího. Byť je zde srovnáváno postavení kupujícího při vypořádání s postavením prodávajícího v rámci původní transakce, rovněž se poukazuje na to, že situace po odstoupení od smlouvy má i své odlišnosti. Jde-li o primární závazky z kupní smlouvy, pak prodávající dodává zboží, které kupující chce obdržet. Pokud však dojde k odstoupení od smlouvy, pak často dochází k situaci, kdy žádná ze stran o zboží dále zájem nemá a nejlepším výsledkem této situace je zboží zlikvidovat, resp. co nejrychleji a nejefektivněji znovu prodat (srov. CISG Advisory Council Opinion No. 9, op. cit., Place of Restitution, 3.12; *Bridge, M.* In: Kröll, Loukas, Mistelis, Perales Viscasillas, op. cit., s. 1100). Podobně i další autoři poukazují na to, že původní plnění stran je požadováno právě na základě smlouvy, přičemž plnění restitučních obligací nikoliv – stranám je v tomto případě uloženo vypořádat určité obligace vzniklé v jejím důsledku. Efektivní alokace nákladů na přepravu podle původního kontraktu přitom nemusí být efektivní rovněž při vypořádání po odstoupení od smlouvy (*Gillete, C. P., Walt, S. D.*, op. cit., s. 391, pozn. pod čarou č. 150). V situaci, kdy dojde k odstoupení od smlouvy kupujícím v důsledku porušení smluvní povinnosti ze strany prodávajícího, by přitom potenciální požadavek na zpětné dodání zboží do místa podnikání prodávajícího vedl ke vzniku dodatečné škody, za níž by odpovídal prodávající podle článku 74 Úmluvy, přičemž článek 81 neumožňuje kupujícímu trvat na náhradě těchto nákladů na přepravu před předáním zboží. Nadto zde autoři formulují s odkazem na článek 25 a článek 77 Úmluvy obecnou zásadu předcházení ekonomickému plýtvání. Obecný požadavek na vrácení zboží v místě podnikání kupujícího, i v případě, kdy došlo k odstoupení od smlouvy pro porušení smlouvy ze strany kupujícího, by umožnil prodej zboží na místním trhu a tak minimalizoval náklady procesu vypořádání. Rovněž by se tímto řešením dalo vyhnout komplikacím s alokací rizika při přepravě, jakož i prodlužování restitučního procesu vedoucímu ke vzniku dalších nákladů (srov. CISG Advisory Council Opinion No. 9, op. cit., Place of Restitution, 3.12; *Bridge, M.* In: Kröll, Loukas, Mistelis, Perales Viscasillas, op. cit., s. 1100). Z takto vymezeného obecného pravidla jsou pak připuštěny výjimky v případech, kdy má být podle smlouvy plněno na jiném místě (než je místo podnikání jedné ze stran), případně pokud rozumně jednající kupující uskladnil zboží na jiném místě, než je jeho místo podnikání – pak je místo uskladnění místem, v němž musí kupující plnit restituční povinnost (CISG Advisory Council Opinion No. 9, op. cit., Place of Restitution, 3.12).

[49]

V literatuře se objevují i další varianty řešení, kupříkladu určení místa vrácení zboží podle zásady dobré víry. Pokud strana jedná ve zlé víře nebo zaviněně poruší smlouvu, pak tato okolnost zakládá její povinnost vrátit zboží či kupní cenu v místě podnikání strany, která smlouvu neporušila. Tato pozice však nemá velkou oporu, na její nevhodnost je poukazováno zejména s tím, že porušení smlouvy nemusí být důsledkem jednání ve zlé víře, nemusí být ani zaviněné (*Gillete, C. P., Walt, S. D.*, op. cit., s. 391).

[50]

Zmínit lze konečně i pravidlo určení splniště pro vrácení zboží podle místa, v němž se zboží nachází v době odstoupení od smlouvy. Pokud se zboží nachází v místě podnikání kupujícího v době, kdy dojde k odstoupení od smlouvy, musí kupující umožnit prodávajícímu s ním nakládat zde. Pokud je zboží v tomto okamžiku uskladněno v jiném místě, musí kupující umožnit prodávajícímu s ním nakládat v místě uskladnění. Uvedené pravidlo někteří zahraniční autoři upřednostňují přede všemi uvedenými s ohledem na to, že efektivně alokuje náklady zpětného dodání zboží (*Gillete, C. P., Walt, S. D.*, op. cit., s. 391; *Bridge, M.* In: Kröll, Loukas, Mistelis, Perales Viscasillas, op. cit., s. 1100).

50

Posouzení v poměrech projednávané věci

[51]

Co se týče zmíněné koncepce určení místa plnění povinnosti vrátit zboží podle zásady dobré víry, pak se lze v tomto ohledu ztotožnit s výše uvedenými argumenty odborné literatury, kterými je poukazováno na nevhodnost zde zvoleného kritéria jakožto obecného východiska při řešení předmětné otázky. Nejvyšší soud se rovněž neztotožnil s popsanou variantou určení splniště pro vrácení zboží podle místa, v němž se zboží nachází v době odstoupení od smlouvy, neboť k tomuto výsledku nelze dospět na základě aplikace výslovného pravidla obsaženého v Úmluvě, nýbrž je založen toliko na extenzivním uchopení formulované obecné zásady spočívající v předcházení neúčelným nákladům, nadto by uvedené řešení potenciálně mohlo vést k stěžím předvídatelným následkům.

51

[52]

Dovolací soud tak dospívá k závěru, že kupující má v případě, kdy nemělo být podle smlouvy plněno na jiném místě, než je místo podnikání jedné ze stran, splnit svou povinnost vrátit zboží ve svém místě podnikání.

52

[53]

Zvolené řešení lze opřít o analogickou aplikaci ustanovení článku 31 písm. c) Úmluvy, neboť role smluvních stran při vypořádání podle článku 81 Úmluvy je možné vnímat jako do určité míry «převrácené» ve srovnání s jejich postavením při plnění primárních závazků. Současně je však třeba přitkat výše uvedeným výtkám vztahujícím se k «pravidlu obrácených rolí», neboť situace při vypořádání po odstoupení od smlouvy má oproti plnění původních smluvních závazků svá specifika. Nelze tak bez dalšího vycházet například z toho, že pokud si strany ujednaly smlouvu předpokládající přepravu zboží s tím, že tuto je povinen obstarat prodávající, který tak musí uzavřít smlouvy nezbytné pro přepravu do stanoveného místa určení dopravními prostředky odpovídajícími daným okolnostem a za podmínek obvyklých pro takovou přepravu (srov. článek 32 odst. 2 Úmluvy), pak takové ujednání představuje rovněž konsensus ohledně řešení situace nastalé při následném vypořádání stran v tom smyslu, že tuto povinnost ponese v daném případě kupující. Ostatně – jak bylo poukázáno výše, sledované zájmy stran mohou být v tomto případě odlišné. Uvedené řešení lze nadto opřít rovněž o zmíněnou doktrinálně dovozenou obecnou zásadu Úmluvy, tj. zásadu předcházení ekonomickému plýtvání, a konvenují mu i závěry tuzemské literatury, jakož i části zahraniční rozhodovací praxe (srov. *Tichý*, op. cit. s. 358; Landgericht Krefeld, ze dne 24.11.1992, CISG-

53

online 62, Oberlandesgericht Karlsruhe, 19.12.2002, CISG-online 817, Landgericht Gießen, 17.12.2002, CISG-online 766).

[54]

Podpůrně lze rovněž poukázat na zahraniční rozhodnutí formulující s odkazem na článek 57 Úmluvy obecnou zásadu, že jakákoliv peněžitá plnění mají být uskutečněna v místě bydliště věřitele (Oberlandesgericht Düsseldorf, ze dne 2.7.1993, CISG-online 74, Cour d'appel de Grenoble, ze dne 23.10.1996, CISG-online 305). Obdobně se dá dovodit i obecná zásada, že (pokud není ujednáno jinak) strana je povinna plnit jakoukoliv jinou než peněžitou obligaci, ve svém místě podnikání, přičemž lze v této souvislosti odkázat také na článek 6.1.6 odst. 1 písm. b) Zásad mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT (k významu těchto zásad při výkladu Úmluvy srov. judikatorní závěry shrnuté v DIGEST, op. cit., s. 46).

54

[55]

Odvolací soud tedy při určení místa plnění povinnosti žalobkyně vrátit vozidlo žalované vycházel z nesprávné právní normy. Závěr odvolacího soudu o tom, že místem pro splnění předmětné povinnosti bylo sídlo žalované (jakožto prodávající), na němž je založen dovoláním napadený zamítavý výrok pod bodem II rozsudku odvolacího soudu, přitom – s ohledem na výše uvedené, neobstojí.

55

V. Závěr

[56]

Ze shora uvedených důvodů tudíž Nejvyšší soud shledal dovolání žalobkyně opodstatněným, neboť rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

56

[57]

Nejvyšší soud proto rozsudek odvolacího soudu zrušil v napadeném výroku pod bodem II spolu se závislými výroky o náhradě nákladů řízení pod body III aVa věc v tomto rozsahu vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta první o. s. ř.).

57

[58]

O náhradě nákladů řízení včetně nákladů dovolacího řízení rozhodne soud v novém rozhodnutí o věci (§ 243g odst. 1 věta druhá o. s. ř.).

58